

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ АРХІТЕКТУРИ

УДК 726.1

Бачинська О.В.

старший викладач,

каф. інформаційних технологій в архітектурі

Київський національний університет будівництва і архітектури

Olga-polosatik@ukr.net, orcid.org 0000-0002-5039-3100

КАТОЛИКИ І ЇХ ХРАМИ У КИЄВІ

Анотація: у статті розглядається історія спорудження католицьких храмів Києва, стиль їх архітектури, особливості походження стилю і прототипи серед архітектурних сакральних будівель їх епохи.

Ключові слова: католицька церква, історія, Київ, архітектура, стиль.

Вступ. Римо-Католицька церква – одна з гілок християнства, яка прийшла на територію України за давніх часів. Під впливом історії в Україні і Києві сформувалася потужна католицька діаспора, до якої належали люди різного статусу, в тому числі і багаті поміщики і видатні митці. Саме тому поява католицького храму в місті була буденним явищем, Римо-католицькі храми доволі часто будували в різних містах. В Києві від Литовсько-польського періоду не залишилося храмів, остання з католицьких церков була дерев'яна і згоріла в міській пожежі. Зате під час правління Російської імперії в місті збудували два великих костьоли, які дуже різні за формами і архітектурним стилем. Вони стали доміантантами в забудові і відігравали важливу роль у формуванні образу міста. Для того, щоб з'ясувати природу формування католицького храму у православному середовищі, необхідно дослідити походження архітектурних стилів київських костьолів,

В архітектурі католицьких храмів досліджувалася історія окремих споруд, збудованих на території Києва. Особливості стилю і прототипи київських католицьких храмів раніше не розглядалися.

Мета дослідження – особливості архітектурного образу католицьких храмів Києва.

Основні результати: Римо-католицька церква веде свій початок з найдавніших часів від учнів Христа. Християнський осередок у Римі з'явився як наслідок проповідування християнства апостолами. Перший час

християнська община, а потім організація, яка розвинулася в Римі з неї існувала паралельно з центрами на Сході. Коли сформувалися окремі християнські церкви, в 1054 р. відбувся розкол між Константинопольською церквою і Римською [1]. З того часу Римська церква почала свій шлях, як самостійний напрямок християнства, який відрізняється своєрідністю від інших. Однією з особливостей Римо-католицької церкви є централізація влади на відміну від православ'я, де кожна церква має своє керівництво. Православна течія керується собором церков при прийнятті важливих рішень. Католицьку церкву очолює Папа, якого обирають, коли помирає його попередник.

Особливістю католицької церкви є її широка розповсюдженість по світу. Американський континент підкорювали європейці, які заразом принесли туди свою культуру і католицизм. І до сьогодні Римо-католицька церква займається місіонерством, розповсюджуючи своє віровчення по світу. Саме завдяки цьому католицькі храми розкидані по всій земній кулі і можуть дуже сильно відрізнитися один від одного.

На території сучасної України католицизм з'явився в 1320 р., коли зруйновану монголо-татарами і обкладену податками Русь завоювало князівство Литовське. Її князі були католиками, і разом із владою вони принесли у Київ свою релігію. До цього часу кияни сповідували православну релігію Візантійського обряду, і поява католицизму викликала у місцевого населення спротив. Влада намагалася навернути місцевих жителів до своєї релігії і видала наказ не ремонтувати старі православні храми і не зводити нові. Через це сильно постраждали православні споруди. Потім Литва об'єдналася з Польщею і утворила державу Річ Посполита, і Київ опинився під владою поляків. З 1569 р. з часу заснування Речі Посполитої за конституцією жителям православного і католицького віросповідань надавалися рівні права. Але тиск з боку Римо-католицької церкви на православних з метою навернення тільки посилювався. У 1596 р. частина православних єпископів і архімандритів підписали Берестейську унію, визнавши владу Римо-католицької церкви, і таким чином, разом зі своєю паствою перейшли під керівництво Риму. За описом французького інженера Боплана, який проживав у Києві 17 років [2], у 1632–1648 рр. місто було поділене на дві частини, одна з кафедральним католицьким храмом – у володінні католицького єпископа, у другій проживали міщани і розташовувалися храми обох релігій. Загалом у Києві католики мали чотири храми, православні – десять. Софія – древній державний храм Києва, також належала католикам та греко-католикам. Багато інших православних храмів були захоплені уніатами [3]. Литва, а потім Річ Посполита споруджували в Києві католицькі храми, як видно з опису Боплана. Але з тих

часів не збереглося жодної споруди, тому невідомо, якого архітектурного стилю вони були.

У 1666 р. Київ увійшов до складу Російської держави. Головною релігією у Російській державі було православ'я з центром у Москві. Разом з новою владою до Києва прийшла Російська православна церква. Римо-католицька церква в Києві втратила своє домінуюче положення, а католики перетворилися на діаспору. Їх кількість зменшилася, але піддані Римо-католицької церкви залишалися жити в місті. До того ж Київ потрапив до Російської імперії за часів Петра I. Цар Петро I, а потім імператриця Катерина II запрошували до Росії іноземних спеціалістів для проживання. Катерина II обіцяла можливість будівництва молитовних будинків тих релігій, до яких належали іноземні громадяни.

Кількість католиків в місті зменшилася, але за рахунок новоприбулих вірних католицизму католицька діаспора стала доволі чисельною. Католики селилися в різних містах Російської імперії, і там, де їх не було, виникали католицькі громади. Саме тому будівництво католицьких храмів в Росії було цілком природнім явищем. Не виключенням став і Київ. З Литовських часів в ньому збереглася дерев'яна церква, яка належала католикам. Крім неї ще була маленька католицька каплиця при університеті, яку згодом закрили. В 1814 р. церква згоріла у пожежі, і численна громада Римо-католицької церкви залишилася без храму. Через це католики почали збирати гроші серед своїх віруючих в Російській губернії. Багатим польським шляхтичам пропонували пожертвувати гроші відповідно до кількості їх кріпаків – 25 копійок за одну людину. Таким чином за рік зібрали необхідну для будівництва храму суму. Через два роки Київ відвідав тодішній імператор Російської імперії Олександр. Він був налаштований позитивно до польської знаті. Через це вірні Римо-католицької церкви звернулися до нього з проханням про надання дозволу для будівництва католицького храму. Імператор дозволив, але за умови, що костьол буде носити ім'я його небесного покровителя. Саме відтоді майбутній собор отримав назву Олександрівський. Таким чином дозвіл було отримано, а ще через рік міська влада виділила ділянку. Під костьол відвели схил гори, де для урочистої зустрічі імператора під час його візиту до Києва спорудили ілюмінацію у вигляді тріумфальної арки [4; 5; 6].

За три роки були вирішені всі проблеми по збору коштів, отриманню дозволу від імператора і виділенню площі. У серпні 1817 р. був закладений перший камінь в фундамент собору. Але будівництво просувалося повільно через те, що місце розташування собору знаходилося на схилі і весь час будівництву шкодили зсуви. Споруду необхідно було укріплювати. Кошти закінчилися, а багата шляхта відмовилася давати гроші. У зв'язку з цим

необхідні кошти збирали по краплині з дрібної шляхти. Потім завадило Польське повстання 1830–1831 рр. Врешті решт київський поміщик надав необхідну для завершення суму у 196770 руб [4; 5; 6].

Для незакінченої будівлі костюлу проект робили три рази. Перший раз автор невідомий, є лише припущення, що це міг бути архітектор з Петербургу Вісконті. Переробляв проект для недобудованої споруди київській міській

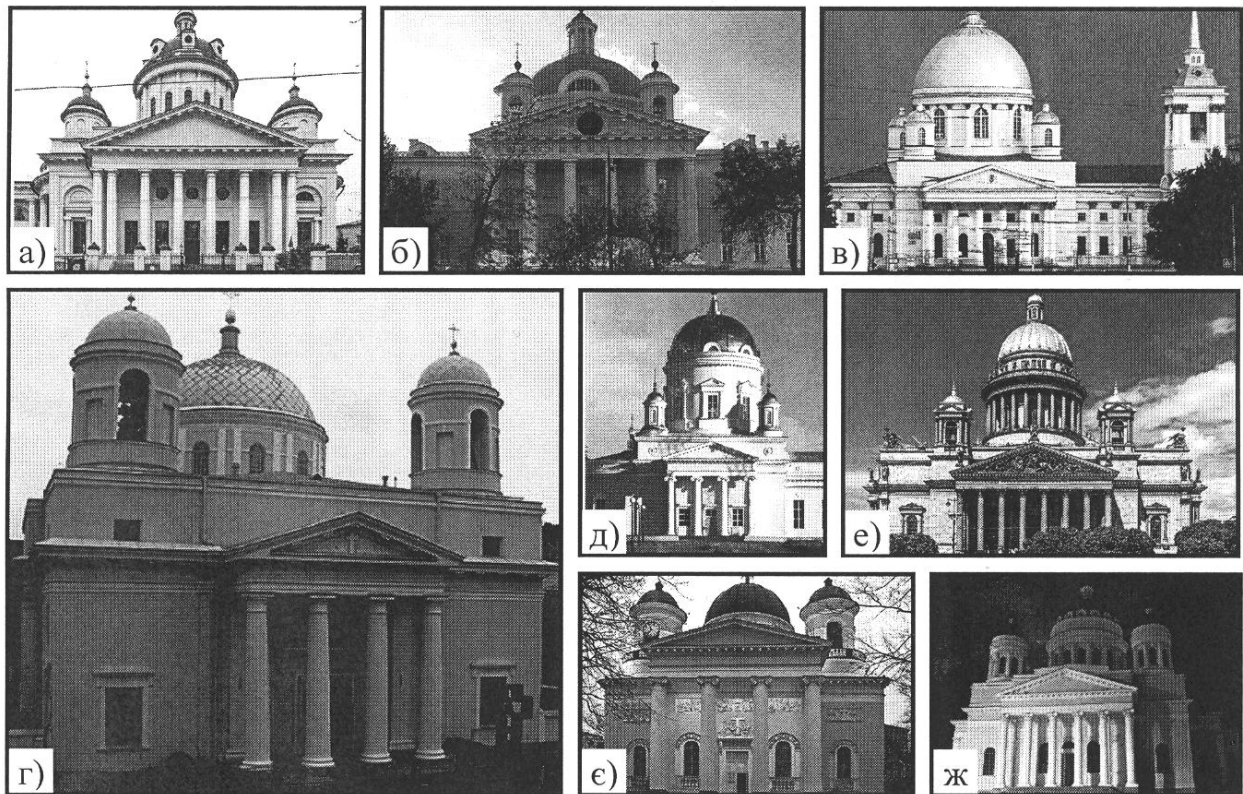

Рис. 1. Порівняння київського костюлу та російських аналогів. Прийом формування об'ємно-просторової композиції храму діагональним хрестом з маленьких бань навколо великої: а) православний храм Мартіна Сповідника, Москва; б) православна домовна церква Благовірного царевича Дімитрія при міській клінічній лікарні №1, кол. Голіцинській лікарні, Москва; в) православний Знаменський собор, Курськ; г) католицький Олександрівський костюл, Київ; д) православний Свято-Троїцький собор (Рязановська церква), Єкатеринбург; е) православний Ісаакіївський собор, Санкт-Петербург; ж) православний Спасо-Преображенський собор, Санкт-Петербург; є) православний Спасо-Преображенський собор, Рибінськ.

архітектор Людвік Станзані, а ще проект корегував професор київського університету Франц Мехович. Завдяки йому портик став меншим – з шести колон до чотирьох, а по боках входу з'явилися дві дзвіниці з банями. В 1842 р. будівництво собору було закінчене (рис. 1, г) [4; 5; 6].

З часом Олександрівський костюл перестав вмщати всіх бажаючих. Католицька громада тоді складала більше 35 тисяч людей, що становило майже 14 відсотків населення Києва. Виникла необхідність будівництва нових католицьких храмів. Коли в 1895 р. до Києва приїхав обер-прокурор святийшого синоду К.П. Победоносцев, київські католики випросили в нього дозвіл на будівництво другого католицького храму в місті. Храм мав отримати назву – Миколаївський. За рік міська влада виділила ділянку в районі Нового строєня –

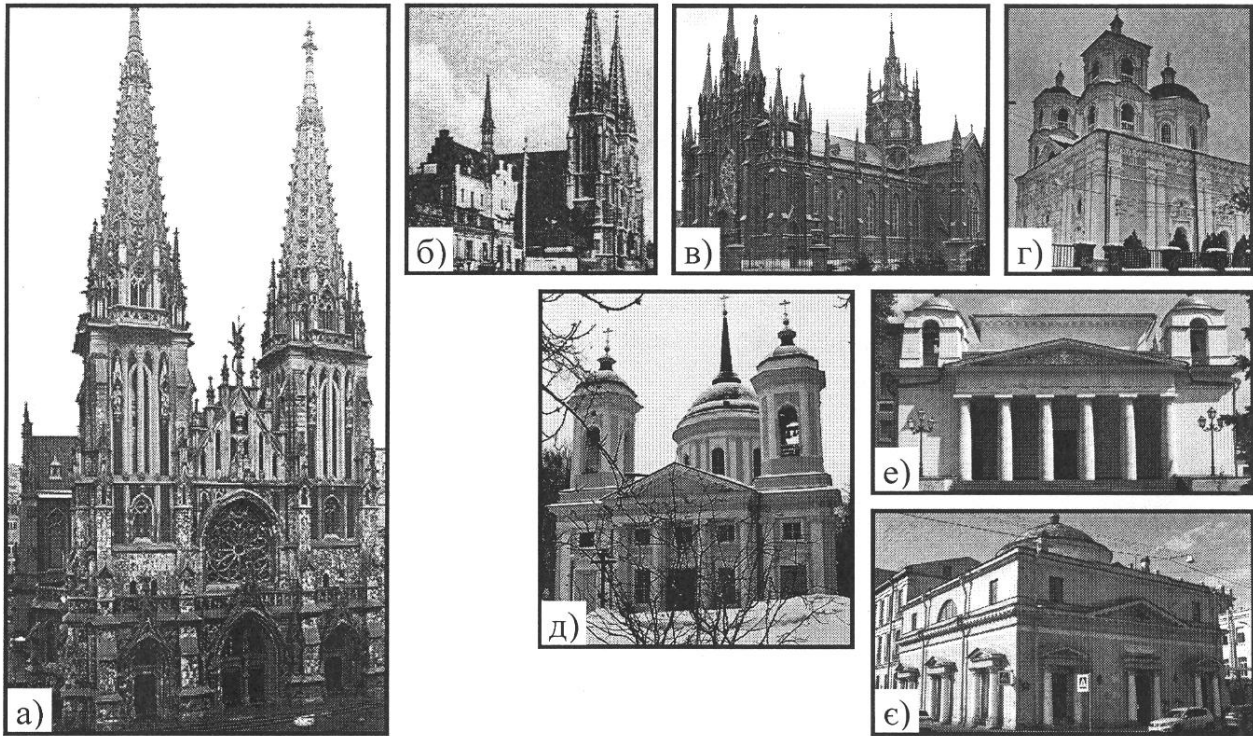

Рис. 2. Порівняння київського костюлу та російських аналогів. Зміни образу католицького храму під впливом класицизму: а)-г) типові католицькі храми; д)-е) нетипові храми в класицизмі; а)-б) Миколаївський костюл, Київ; в) католицький собор Непорочного Зачаття пресвятої Діви Марії, Москва; г) католицький храм Успіння Пресвятої Богородиці, Астрахань; д) православна церква Преображення Господня, Балашиха; е) католицький храм Святого Людовика Французького, Москва; є) католицький храм Святого Станіслава, Санкт-Петербург.

частини міста, яка тільки забудовувалася. Це була садиба за адресою вул. Велика Васильківська, 75. Потім був об'явлений конкурс на проект нового київського костюлу, який набув розголосу і через це в ньому змогли прийняти участь як відомі, так і молоді архітектори. Першу премію отримав Станіслав Воловський, католик, який на той час ще навчався на передостанньому курсі в Інституті цивільних інженерів імператора Миколи I. Через те, що конкурс виграв молодий фахівець, було вирішено будівництво довірити досвідченому

архітектору. Для зведення собору запросили В. Городецького, який мав вже не одну побудовану споруду в своєму доробку. Він відкорегував проект костьолу, надавши йому довершених форм. В 1898 р. був отриманий дозвіл від імператора Миколи I на зведення католицького храму в Києві і обрана комісія серед київських католиків по нагляду за будівництвом. В 1899 р. урочисто закладений перший камінь в фундамент собору [7; 8].

Ділянка для зведення собору була складна – з високим рівнем ґрунтових вод і нахилом в сторону річки Либідь. Для того, щоб споруда втрималася на таких складних ґрунтах, були застосовані новаторські на той час інженерні рішення. Вперше були використані розроблені київським інженером А.Е. Страусом бетонні набивні палі, які потім знайшли широкий вжиток по всій Європі. Склепіння костьолу прольотом 17 метрів зведене з попередньо-напруженого залізобетону і становить всього 8 см. Споруда була збудована з бетону, який використали не тільки для конструкцій, а й для скульптурного оздоблення, виконаного в майстерні Е. Сала [7; 8].

Будівництво католицького храму велось на пожертви громадян. За процесом слідувала преса і регулярно публікувала імена нових жертвувателів. Інформація про будівництво поширювалася не тільки в київській пресі, а й в Варшавських газетах. Миколаївський костьол зводили 10 років і загальна сума пожертв становила 500 тис. рублів. В 1909 р. собор був закінчений і освячений (рис. 2, а, б) [9].

Таким чином численна католицька громада Києва мала два великих собори, зведені за часи Російської імперії. Ці храми дуже різні за образом. Один з них відноситься до стилю класицизм, інший зведений у стилі неоготики. Дуже багато католицьких храмів в Європі збудовані в стилі готики. Були і споруди в інших стилях, але готика з її витягнутими до неба формами найбільше відповідала ідеології католицизму. Також українські католики були приїжджими переважно з Європи. Саме через це найбільш прийнятним для них був стиль храмів, який імітував рідні для них готичні собори. І хоча цей стиль був чужорідний для російських і українських міст, католицькі храми, стилізовані під готику, будували в них доволі часто.

Сакральні споруди, виконані в стилі неоготики мали основні риси давніх готичних соборів – об'ємно-планувальну композицію у вигляді ковчегу з поперечним трансептом, вертикальні лінії, стрільчасті вікна, високі гострі башти. Неоготика зберігала свої основні риси упродовж довгого часу. Вона була дуже яскрава з вираженим домінуванням тонких вертикальних загострених об'ємів і ліній. Цей стиль захоплював своєю неповторністю, і тому скільки б не імітували готику у більш пізні часи, образ будівель завжди зберігав основні риси, за якими впізнавався стиль.

А от класицизм, який панував наприкінці 18 – початку 19 сторіччя, викликав зовсім інші тенденції в архітектурі храмів. З одного боку католицькі собори, збудовані у стилі класицизму, зберігали свої основні об'ємні елементи, які були притаманні сакральним спорудам цієї релігійної течії упродовж сторіч (рис. 2, г) [10] – дві башти на фасаді і центральна башта, яка створювала вертикальну вісь. Але в класицистичних формах вони виглядали зовсім по іншому. З другого боку почали з'являтися нетрадиційні храми. Це можна простежити і серед католицьких соборів, які втратили свої високі вежі на фасаді (рис. 2, е, є) [11; 12] і отримали зовсім інший образ. Також можна побачити вплив об'ємно-просторової композиції католицького собору на православний храм. Ніколи до цього періоду в православному храмі не було двох дзвіниць одночасно, бо це не було потрібно функціонально. Але саме за часів панування класицизму з'явився ряд церков з двома симетрично розташованими на фасаді дзвіницями (рис. 2, д) [13]. Таким чином можна відмітити обмін формами між католицькими і православними храмами в епоху класицизму. Деякі католицькі храми почали нагадувати православні церкви внаслідок використання бані замість шпилів і зміни характерної для них об'ємної композиції. А деякі православні церкви набули характерних рис об'ємно-просторової композиції готичних соборів, що досі було нехарактерно для православних церков російського регіону.

Олександрійський костюл в Києві, збудований в стилі класицизму, також має нехарактерний для католицизму вигляд. Він зберігає об'ємно-просторову композицію, характерну для католицьких храмів, але через маленькі і велику бані, замість гострих форм, зовсім не виглядає, як католицький собор.

Вперше прийом розташування маленьких бань навколо великої знайдений в творчості маловідомого російського архітектора Родіона Родіоновича Казакова, однофамільця і учня відомого російського архітектора Матвія Федоровича Казакова. Споруд, зведених Родіоном Казаковим збереглося мало [14]. Серед його відомих авторських будівель такий прийом розташування маленьких бань по діагональному хресту навколо однієї великої бані один раз зустрічається в оформленні православної церкви Мартіна Сповідника у Москві в 1791–1798 рр. [15]. Далі його вчитель відомий російський архітектор Матвій Федорович Казаков [16] використав цей прийом при створенні лікарняної церкви Благовірного царевича Димитрія, збудованої як частина комплексу Голицинської лікарні у Москві у 1796–1801 рр. [17; 18].

Потім майже одночасно різними митцями були запроєктовані і в подальшому реалізовані чотири схожі сакральні об'єкти: православний Знаменський собор у Курську у 1816–1826 рр. [19], католицький Олександрівський костюл у Києві у 1817–1842 рр. [5], православний Свято-

Троїцький собор (Рязановська церква) у Єкатеринбургу у 1818–1852 рр. [20], православний Ісаакіївський собор у Санкт-Петербургу у 1818 (останній проект, який і був реалізований) –1858 рр. [21]. В подальшому ще два собори були збудовані з використанням такого самого прийому: православний Спасо-Преображенський собор у Санкт-Петербурзі у 1827–1829 рр. [22] та православний Спасо-Преображенський собор у Рибінську у 1831–1851 рр. [23].

Всі собори, які були збудовані з використанням прийому діагонального хреста маленьких бань навколо великої бані – православні. І в їх об'ємно-просторовій композиції маленьких бань навколо великої – всього чотири. В католицькому Олександрівському костьолі в Києві використаний прийом, характерний для православного храму, тільки він пристосований для композиції католицького об'єкту. Башт з малими банями тільки дві і вони розташовані на фасаді будівлі. Таким чином можна казати про обмін прийомами між православними спорудами і католицькими.

На противагу Олександрівському собору костьолі в стилі неоготики можна побачити по всій Російській імперії, і навіть у її столичних містах – Петербурзі та Москві (рис. 2, в) [24]. Тому поява такої споруди і в Києві цілком закономірна. Саме тому Миколаївський собор у Києві був типовим для свого часу. Фасад Миколаївського собору нагадував храм у Відні *Votiv Kirche*, збудований 1856 р. на честь врятування від замаху австрійського імператора Франца-Йозефа. За свідченнями сучасників архітектор В. Городецький бачив і замалював європейський храм, який вражав місцевих жителів красою і довершеністю. Він і відкорегував конкурсний проект молодого архітектора, довівши стиль неоготики до довершеності [8]. Саме тому можна казати про вплив європейської архітектури в образі Миколаївського собору в Києві і його цілком типовим образ та історію появи в місті.

Висновки: Таким чином, в Києві були збудовані два католицькі собори. Готична Миколаївського споруда була незвичайна для міста, але типова для свого часу. Те, що вона не вписалася в архітектуру Києва, навіть подобалося місцевим жителям, бо це була цитата європейської архітектури і незвична красива архітектура. Споруда знаходилася в новому районі і не сперечалася з православними храмами, які домінували в місті в старих кварталах.

Олександрівський католицький собор був збудований під впливом православної архітектури. Його рішення було незвичним для католицького собору, але цілком природним для православних храмів. Тому його образ завдяки баням вписався в силует міста і не суперечив численним православним спорудам, які знаходилися поряд на високих точках київських пагорбів.

Список використаних джерел:

1. Павлов В.С., Мезенцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігій. – К.: АртЕк, 1999. – 504 с.
2. Закревский Н. Описание Киева. В 3 т. – Т. 1, 2. – М.: Тип. В. Грачева, 1868. – 950 с.
3. Бачинська О.В. Релігійне життя Києва у дожовтневий період. – Конотопські читання: Збірник публікацій за результатами Конотопських читань 2011. – Конотоп: Відділ культури і туризму Конотопської міської ради Сумської області, Конотопський міський краєзнавчий музей ім. О.М. Лазаревського, 2011. – Вип. II – С. 10–15.
4. Олександрівський костюл у Києві [Електронний ресурс] // Kievtown.net: Туристичний портал для тих, хто мандрує до Києва [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступу: http://www.kievtown.net/ukr/sights/alexandrovsky_kostel.htm. – Назва з екрану (11.03.2018).
5. Александровский костел [Електронний ресурс] // ВОтпуск.ру: Достопримечательности - Украина - Киев [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступу: https://www.votpusk.ru/country/dostoprим_info.asp?ID=3846. – Назва з екрану (11.03.2018).
6. Прокафедральний собор святого Олександра [Електронний ресурс] // Википедия: Свободная энциклопедия [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Прокафедральний_собор_святого_Олександра . – Назва з екрану (11.03.2018).
7. Костел Святого Миколая [Електронний ресурс] // Моя Україна: пізнавальний інтернет-журнал [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступу: <https://myukraine.org.ua/kostel-svyatoho-mykolaya/>. – Назва з екрану (11.03.2018).
8. Малаков Д. В. Архітектор Городецький. Архівні розвідки. – К.: Кий, 2013. – 464 с.
9. Николаевский костел (Николаевская церковь) [Електронний ресурс] // Smart&Clever – ukrainian travel company: Достопримечательности- Церкви, Монастыри и Храмы Киева [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступу: <http://smartclever.com.ua/ru/landmark/14>. – Назва з екрану (11.03.2018).
10. Храм Успения Пресвятой Богородицы (Астрахань) [Електронний ресурс] // Vetert.ru – туризм и активный отдых [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступу: <http://vetert.ru/rossiya/astrakhan/sights/504-hram-uspeniya-presvyatoj-bogorodicy.php>. – Назва з екрану (11.03.2018).
11. Храм Святого Людовика Французского (Москва) [Електронний ресурс] // Википедия: Свободная энциклопедия [веб-сайт]. – 11.03.2018. –

Режим доступу:
[https://ru.wikipedia.org/wiki/Храм_Святого_Людовика_Французского_\(Москва\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Храм_Святого_Людовика_Французского_(Москва)).
– Назва з екрану (11.03.2018).

12. Храм Святого Станислава (Санкт-Петербург) [Електронний ресурс] // Википедия: Свободная энциклопедия [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступу: [https://ru.wikipedia.org/wiki/Храм_Святого_Станислава_\(Санкт-Петербург\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Храм_Святого_Станислава_(Санкт-Петербург)). – Назва з екрану (11.03.2018).

13. Храм Преображения Господня (Балашиха) [Електронний ресурс] // Википедия: Свободная энциклопедия [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступу: [https://ru.wikipedia.org/wiki/_Храм_Преображения_Господня_\(Балашиха\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/_Храм_Преображения_Господня_(Балашиха)). – Назва з екрану (11.03.2018).

14. Казаков, Родион Родионович [Електронний ресурс] // Википедия: Свободная энциклопедия [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Казаков,_Родион_Родионович. – Назва з екрану (11.03.2018).

15. Храм Мартина Исповедника. Улица Солженицына дом 15/2 [Електронний ресурс] // Izi.TRAVEL: storytelling platform [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступу: <https://izi.travel/ru/cf31-hram-martina-ispovednika-ulica-solzhenicy-na-dom-15-2/ru>. – Назва з екрану (11.03.2018).

16. Казаков, Матвей Фёдорович [Електронний ресурс] // Википедия: Свободная энциклопедия [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Казаков,_Матвей_Фёдорович. – Назва з екрану (11.03.2018).

17. О милосердии и благотворительности в прошлом и настоящем. Глава 1. На примере Городской клинической больницы № 1 им. Пирогова Н.И. Взгляд изнутри [Електронний ресурс] // Интересный мир: смотрим на мир с интересом [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступу: <http://www.interestmir.ru/o-miloserdii-i-blagotvoritelnosti-v-proshlom-i-nastoyashhem-glava-1/>. – Назва з екрану (11.03.2018).

18. Голицынская больница [Електронний ресурс] // Википедия: Свободная энциклопедия [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Голицынская_больница. – Назва з екрану (11.03.2018).

19. Знаменский собор (Курск) [Електронний ресурс] // Википедия: Свободная энциклопедия [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступу: [https://ru.wikipedia.org/wiki/_Знаменский_собор_\(Курск\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/_Знаменский_собор_(Курск)). – Назва з екрану (11.03.2018).

20. Свято-Троицкий собор (Рязановская церковь) г. Екатеринбург [Электронный ресурс] // Екатеринбург 1723 Свердловск: Православные храмы Свердловской области [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступа: <http://www.1723.ru/read/region/hram.htm>. – Назва з екрану (11.03.2018).

21. Исаакиевский собор [Электронный ресурс] // Википедия: Свободная энциклопедия [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/_Исаакиевский_собор. – Назва з екрану (11.03.2018).

22. Спасо-Преображенский собор [Электронный ресурс] // Арина: Туристическая компания. Путеводитель, храмы Санкт-Петербурга [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступа: http://arina-tour.ru/gid/cathedral/preobragenskiy/spaso_preobragenskiy_sobor.htm. – Назва з екрану (11.03.2018).

23. Спасо-Преображенский собор в Рыбинске [Электронный ресурс] // RuTraveller [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступа: <https://www.rutraveller.ru/place/126858>. – Назва з екрану (11.03.2018).

24. Собор Непорочного Зачатия пресвятой Девы Марии (Москва) [Электронный ресурс] // Википедия: Свободная энциклопедия [веб-сайт]. – 11.03.2018. – Режим доступа: [https://ru.wikipedia.org/wiki/Собор_Непорочного_Зачатия_Пресвятой_Девы_Марии_\(Москва\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Собор_Непорочного_Зачатия_Пресвятой_Девы_Марии_(Москва)). – Назва з екрану (11.03.2018).

Аннотация

Бачинская О. В., старший преподаватель, кафедра информационных технологий в архитектуре, Киевский национальный университет строительства и архитектуры.

Католики и их храмы в Киеве.

В статье рассматривается история возведения католических храмов Киева, стиль их архитектуры, особенности происхождения стиля и прототипы среди архитектурных сакральных зданий их эпохи.

Ключевые слова: католическая церковь, история, Киев, архитектура, стиль.

Annotation

Bachynska O., Senior Lecturer, Department of Information Technologies in Architecture, Kiev National University of Civil Engineering and Architecture.

Catholics and their temples in Kyiv.

The history of the construction of the Catholic churches in Kyiv, the style of their architecture, the origin of the style and prototypes among the architectural sacred buildings of their era is discussed in the article.

Keywords: Catholic church, history, Kyiv, architecture, style.